

Also this article is justifying the needs of more detailed research of this subject matter the presence of significant number of editions of Kyiv University. In particular, the attention is punctuated on poor irradiation in them in a period of 1960–1990.

Further reasons of sharp necessity of opening in this period of new faculties and departments, creations of before not existent specialities and specializations in this authoritative higher educational establishment open up in the article. Plenty of statistical data, archived sources, and materials of the periodic printing is used in the article. In detail reasons of receipt are analysed by the departments of the new names, and also renaming of different morphons of university. In a chronological order changes are systematized in the structure of both natural and humanitarian faculties. Drawn conclusion in relation to reasons, complicating realization of structural changes in an university but subsequent transformations to the university.

Keywords: the Kyiv University, system of education, educating, faculty, department, specialization, speciality, doctor of sciences, teachers, students, retraining.

До редакції надійшла 3.10.2014.

УДК 94(477):378.18 «1991/2014»

© Галина Коцур
(Київ)

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
В УМОВАХ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1991–2014 РР.):
ВІДРОДЖЕННЯ АВТОНОМІЇ І НАДАННЯ СТАТУСУ
ДОСЛІДНИЦЬКОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Київському національному університету імені Тараса Шевченка виповнилося 180 років. Він став флагманом вітчизняної освіти і науки, досяг вагомих результатів у світовому рейтингу університетів. У статті розкриваються здобутки вишу на шляху відродження автономії та отримання статусу дослідницького вищого навчального закладу. Аналізуються здобутки університету за 23 роки державного будівництва в Україні. Наголошується на значимості діяльності в цьому контексті авторитетного очільника, Героя України Л. Губерського.

Ключові слова: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Л. Губерський, Спілка ректорів вищих навчальних закладів України, «Науковий парк».

Ухвалення Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. стало початком нової сторінки літопису нашої держави. Український народ законодавчо закріпив свої прагнення до національного відродження та духовної свободи.

Після проголошення незалежності України активізувалися процеси державного будівництва. Ухвалюються закони й створюються державні інституції, які перетворювали її з колишньої союзної республіки в сучасну незалежну демократичну державу. З'явилася потреба створення якісно нової моделі, принципово нових різноманітних форм і методів суспільного розвитку. Важливе місце в цьому процесі належало системі вищої школи.

Нарощування гуманітарного потенціалу суспільства – інтелекту нації як основного його капіталу й вирішального ресурсу модернізації, завжди належали до пріоритетних завдань держави. Проте виконати їх без всебічного розвитку вищої освіти, у тому числі й університетської, неможливо.

Від кожного народу, від кожної держави нова геополітична, економічна та культурна ситуація вимагає мобілізації інтелектуальних ресурсів національної культури, особливо освіти та науки, як гаранту розвою прийдешніх поколінь. Саме в цьому й вбачає своє покликання Київський університет – головний навчально-науковий центр України з підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації.

Зусилля колективу щодо підвищення престижу університетської освіти, створення умов для інтеграції системи вищої фахової підготовки з відповідними світовими системами інтенсифікувалися ухваленням Верховною Радою УРСР 4 червня 1991 р. Закону «Про освіту». Цим документом передбачалося впровадження з 1 вересня 1992 р. підготовки у вищих навчальних закладах спеціалістів за рівнями «бакалавр», «спеціаліст», «магістр». 2 грудня 1991 р. учена рада університету розглянула питання про перехід на багатоступеневу систему підготовки спеціалістів у 1992–1993 навчальному році.

Учена рада ухвалила перелік заходів із забезпечення цього переходу з метою науково-методичної та інформаційної допомоги факультетам. Зокрема, було створено навчально-методичний центр Київського університету, який очолив проректор з навчальної роботи професор Л. Губерський. На центр покладалася координація діяльності науково-методичних комісій факультетів. Для надання науково-методичної та інформаційної допомоги факультетам навчально-методичний центр започаткував видання постійно діючого інформаційно-методичного бюлетеня, у першому випуску якого (січень 1992 р.) містилося Положення про порядок присвоєння кваліфікацій бакалавра й магістра та присудження відповідних наукових ступенів; перелік спеціальностей вищих навчальних закладів України для присудження кваліфікаційних спеціальностей і наукових ступенів бакалавра й магістра; проекти навчальних планів підготовки бакалаврів з окремих спеціальностей.

Україна підписала Болонську декларацію у травні 2005 р. Це автоматично викликало необхідність розробки й упровадження комплексної програми реформування процесу підготовки фахівців найвищого рівня з метою його наближення до єдиних європейських вимог.

Перед нашою державою постало складне завдання: зберегти напрацьовані традиції підготовки висококваліфікованих фахівців та одночасно забезпечити їхню відповідність новітнім позитивним освітнім тенденціям у Європі. Це в жодному разі не означало повної асиміляції української освіти європейським освітнім простором із втратою своєї ідентичності та унікальності. Навпаки, постала вимога посилення сильних сторін класичної університетської освіти в Україні за рахунок інтеграції нових методів навчання, надання студентам більшої самостійності та свободи вибору дисциплін, укрупнення курсів тощо. Отже, йдеться про формування нової парадигми підготовки фахівців, що ґрунтується на використанні найкращих освітніх традицій України й світу.

З початку 1990 р. керівництво вишу розпочинає активну діяльність з отримання автономії університетом. Його наполегливість і невідступність від своїх переконань принесли позитивні результати. 21 квітня 1994 р. вийшов один із важливих документів першого Президента незалежної України Л. Кравчука – Указ за номером 176/94, згідно з яким Київському університетові надано статус національного самоврядного (автономного) державного вищого

навчального закладу. В Указі зазначалося, що університет має давні демократичні традиції освіти й науки, виконує велику організаторську роль у підготовці наукових і науково-педагогічних кадрів, потребує створення умов для ефективного використання інтелектуального потенціалу України. Університет здійснює діяльність відповідно до власного Статуту, що реєструється Міністерством освіти України. Усе майно, будівлі й земельні ділянки університету не підлягали відчуженню органами державної виконавчої влади та Радами народних депутатів. Вони втрачали право передавати закріплене за університетом майно, що перебуває в державній власності, будь-яким органам, підприємствам, установам, організаціям або іншим навчальним закладам. Установлювалося, що університет використовує закріплене за ним майно з освітньою метою для виконання своїх статутних завдань без зміни форми власності цього майна й утримує його за рахунок виділених вишом коштів. Здійснення фінансування Київського університету передбачалося окремим рядком за індивідуальними нормативами.

Автономія університету відкрила нові перспективи для наукової та педагогічної роботи, створила унікальні умови для виховання молоді.

Таким чином, Шевченків університет отримав те, чого не мав протягом останніх 75 років – повне самоврядування.

Виконуючи положення Указу Президента, колектив університету розпочав вироблення основних положень власного Статуту, який увібрав у себе норми та засади, що значно розширили компетенцію вчених рад, посилили права підрозділів, науково-педагогічних працівників.

На підставі указу Президента від 25 листопада 1999 р. № 1496/99 ученою радою університету було розроблено, ухвалено на конференції трудового колективу й подано ректором Президентові України на затвердження Статут університету. За час свого існування він зазнав певних виправлень та доповнень і досі залишається одним із основних документів, за яким живе й працює заклад.

Статут складається з 12 розділів, які містять загальні положення, що визначають структуру, завдання, права та обов'язки університету, органів самоуправління та самоврядування, повноваження вченої ради університету, факультету (інституту), організацію навчально-виховного процесу, склад трудового колективу, основні завдання органів самоврядування студентів та аспірантів, наукову діяльність, міжнародні зв'язки університету. Документ містить чіткі

положення, які стосуються таких важливих і вразливих сфер, як майно університету та фінансування його діяльності тощо. Проект Статуту розробляється вченою радою університету, ухвалюється на конференції трудового колективу та подається ректором Президентові України на затвердження.

У загальних положеннях зазначається, що Київський університет, де освітня, науково-дослідна та культурно-просвітницька робота здійснюється за IV рівнем державної акредитації, є провідним національним вищим навчальним закладом України, унікальним надбанням національної освіти, науки й культури, який за результатами своєї діяльності здобув загальнодержавне та міжнародне визнання.

Університет має статус самоврядного (автономного) державного вищого навчального закладу, який у межах компетенції, наданої законами та іншими нормативно-правовими актами України, самостійно вирішує питання підготовки та перепідготовки висококваліфікованих фахівців, виховання національно свідомої інтелігенції. У навчальній, науковій і виховній діяльності він об'єднує інститути, факультети, відділення, лабораторії, науково-дослідні та інші структурні підрозділи.

Діяльність університету ґрунтується на гуманістичних, демократичних традиціях світової, вітчизняної і власної університетської освіти, науки, культури відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», інших законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України тощо.

Виш здійснює підготовку, перепідготовку та атестацію фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, науково-педагогічних і наукових кадрів із відривом і без відриву від виробництва, приймає на навчання студентів, аспірантів та докторантів на конкурсній основі. Також тут проходять підготовку, перепідготовку та атестацію фахівці зарубіжних країн за міжурядовими угодами, контрактами з організаціями та приватними особами на компенсаційній основі або за рахунок коштів, що надходять на рахунок університету.

Автономія передбачає право університету: самостійно приймати рішення та діяти в межах своєї компетенції у навчальній, науково-дослідній, виховній і виробничо-господарській діяльності; фінансування за рахунок коштів, передбачених окремим рядком у Державному бюджеті України за індивідуальними нормативами, які встановлюються Кабінетом Міністрів України на підставі Указу Президента України «Про Київський національний університет

імені Тараса Шевченка», та інших надходжень; самостійно визначати форми й обсяги оплати праці працівників, використання коштів, отриманих за рахунок надання платних послуг, ураховуючи визначення їхньої частки, яка виділяється на оплату праці та матеріальне заохочення; самостійного використання майна, яке належить йому, у тому числі для здійснення господарської діяльності, надання його в оренду та в користування без можливості викупу; на безстрокове та безоплатне користування виділеними земельними ділянками, надання їх у тимчасове користування, у тому числі на умовах оренди; проведення різних видів робіт на підставі прямих договірних зв'язків, угод і контрактів; за рахунок позабюджетних коштів виступати засновником юридичних осіб із будь-якою формою власності; самостійно визначати свою структуру та штати науково-педагогічного персоналу і всіх інших категорій працівників; надавати додаткові освітньо-наукові послуги; здійснювати спільну діяльність на підставі угод з іншими вищими навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями.

Значна увага приділяється питанням підготовки та перепідготовки фахівців, які поєднують у собі професійні знання, ділові якості і здатність розв'язувати проблеми своєї галузі науки і практики з високою культурою та громадянською свідомістю; організації та проведення на основі тісного зв'язку навчального процесу і наукових досліджень науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, які забезпечують випереджальний розвиток фундаментальних та прикладних досліджень, розв'язання найважливіших проблем соціально-економічного, науково-технічного та суспільно-політичного розвитку країни; визначення перспектив і напрямів розвитку освіти і науки; підготовки, перепідготовки та атестації науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; поширення і впровадження наукових знань, культурно-освітньої діяльності; організації роботи спеціалізованих шкіл, гімназій, ліцеїв, коледжів і шкіл-інтернатів; організації і проведення конференцій, симпозіумів, літніх шкіл, зокрема міжнародних; успадкування та розвитку національних традицій українського народу.

У Статуті поряд із завданнями, покладеними на навчальний заклад, визначені його права. Київський університет має право: визначати зміст (навчальні плани, програми тощо) й організаційні форми навчального процесу; затверджувати плани університетських видань навчальної та наукової літератури; затверджувати

голів Державних екзаменаційних комісій; при-
своювати вчені звання професора, доцента, стар-
шого наукового співробітника; забезпечувати ви-
дання наукових і науково-методичних журналів,
інформаційно-аналітичних збірників тощо; роз-
робляти свою організаційну структуру, визнача-
ти форми організації і стимулювання праці, які
здатні забезпечити максимальне використання
інтелектуального потенціалу професорсько-
викладацького, наукового та інженерного скла-
ду, студентів і аспірантів, докторантів; створю-
вати на власній базі дошкільні навчальні закла-
ди, школи, ліцеї, коледжі, інститути підвищення
кваліфікації, інші структурні підрозділи,
бути засновником (співзасновником) юри-
дичних осіб, що здійснюють свою діяльність
відповідно до напрямів навчально-науково-
виробничої діяльності; самостійно затверджу-
вати штатні розписи і посадові оклади; укла-
дати з профспілковим комітетом колективний
договір після схвалення його на конференції
трудового колективу; встановлювати надбав-
ки до заробітної плати і вирішувати питання
матеріального заохочення працівників усіх
структурних підрозділів; визначати форми і си-
стему заробітної плати працівників; здійснювати
за рахунок коштів університету інвестування в
житлове будівництво та брати участь у пайово-
му будівництві житла; надавати придбане або
збудоване житло співробітникам університету
як із частковою оплатою його вартості, так і без-
оплатно; надавати співробітникам університету
для поліпшення їхніх соціально-побутових
умов короткострокові та довгострокові
безвідсоткові позики; здійснювати спонсорсь-
ку та благодійну діяльність; видавати багатоти-
ражну газету, здійснювати інші види видавничої
діяльності, розвивати власну поліграфічну базу;
виконувати різні види робіт (підготовку та
перепідготовку кадрів, обмін фахівцями, науко-
ву, культурно-освітню, виробничу діяльність,
організацію конференцій, платні послуги на-
селенню); устанавлювати щорічно або по-
семестрово обсяги стипендій для студентів,
аспірантів і докторантів; створювати факульте-
ти (інститути), науково-дослідні установи, ка-
федри і лабораторії, інші структурні підрозділи
і припиняти їхню діяльність; запроваджувати
премії, якими відзначати викладачів, науковців,
студентів, аспірантів та докторантів університету
або зарубіжних навчальних закладів.

Окремий розділ Статуту присвячений ор-
ганам університетського управління та сам-
оврядування. У пункті 14 ідеться про те,
що керівництво діяльністю університету в

межах своєї компетенції та згідно зі Стату-
том здійснює ректор, який діє відповідно до
нормативно-правових актів України і несе
повну відповідальність за результати роботи
університету. Претендент на посаду ректо-
ра обирається шляхом таємного голосування
конференцією трудового колективу за резуль-
татами конкурсу в порядку, визначеному За-
коном України «Про вищу освіту». Ректор
призначається на посаду і звільняється з поса-
ди Міністерством освіти і науки України.

Ректор відповідно до чинного законодавства
діє від імені університету, представляє його без
доручення в усіх органах, організаціях, уста-
новах, розпоряджається майном вишу, укладає
угоди (контракти), дає доручення, відкриває
в установах банків рахунки університету.
У межах своєї компетенції ректор: подає до
Міністерства освіти і науки України на затвер-
дження проекти Статуту університету, змін та
доповнень до нього; видає накази і розпоряд-
ження з усіх напрямів діяльності університету;
затверджує рішення вченої ради університету;
призначає проректорів за погодженням із уче-
ною радою університету, визначає їхні службові
обов'язки, делегує їм частину своїх повнова-
жень; затверджує, за погодженням із ученою
радою, структуру університету; затверджує
штатний розпис університету, затверджує та
виконує кошторис доходів і видатків; затверджує
нормативи чисельності студентів, аспірантів,
докторантів, здобувачів наукового ступеня кан-
дидата та доктора наук, слухачів на одну штат-
ну посаду науково-педагогічного працівника
університету в межах фонду оплати праці;
укладає з трудовим колективом університету
колективний договір, який від імені колективу
підписується профспілковим комітетом як його
повноважним представником; подає спільно з
профспілковою організацією на затвердження
конференції трудового колективу університету
правила внутрішнього розпорядку та колектив-
ний договір і після затвердження підписує їх;
забезпечує охорону праці, додержання вимог
законодавства, Статуту університету, правил
внутрішнього розпорядку; приймає на робо-
ту та звільняє з роботи працівників, визначає
їхні функціональні обов'язки, делегує части-
ну своїх повноважень керівникам структурних
підрозділів; формує контингент осіб, які навча-
ються в університеті; звітує щорічно про резуль-
тати діяльності перед конференцією трудового
колективу університету; здійснює інші повнова-
ження відповідно до законодавства та Статуту
університету. Ректор має право порушити питан-

ня на засіданні вченої ради про невідповідність декана, директора інституту, завідувача кафедри, завідувача відділення тощо займаній посаді до закінчення строку їхніх повноважень.

Вищим колегіальним органом громадського самоврядування університету є конференція трудового колективу, сімдесят п'ять відсотків загальної кількості делегатів якої становлять науково-педагогічні працівники та яка: ухвалює за поданням ученої ради Статут університету, вносить зміни та доповнення до нього; обирає шляхом таємного голосування претендента на посаду ректора, готує і вносить свої пропозиції щодо його кандидатури до Міністерства освіти і науки України; розглядає, ухвалює або відхиляє колективний договір; обирає комісію з трудових спорів; заслуховує щорічні звіти ректора та оцінює його діяльність; розглядає за мотивованим поданням наглядової ради або вченої ради університету питання про дострокове припинення повноважень ректора; обирає до складу вченої ради університету виборних представників факультетів (інститутів), інших структурних підрозділів; затверджує положення про студентське самоврядування; затверджує правила внутрішнього розпорядку університету; розглядає в межах своєї компетенції інші питання діяльності університету.

Скликається конференція трудового колективу не рідше, ніж один раз на рік. Організацію підготовки й проведення конференції здійснюють керівництво університету та профспілковий комітет як представник трудового колективу.

Конференція вважається правочинною, якщо в її роботі взяли участь дві третини від загальної кількості обраних делегатів. Рішення на конференції приймаються простою більшістю голосів.

17 грудня 2003 р. у Київському університеті проходила конференція трудового колективу. В її роботі взяли участь 205 осіб, які представляли всі підрозділи вишу. На порядку денному стояло питання обрання до вченої ради університету представників від факультетів (інститутів, структурних підрозділів), звіт про виконання колективного договору за 2001–2003 рр., також ішлося про проект колективного договору на 2004–2006 роки. Уперше за історію університету була проведена демократична процедура щодо формування вченої ради. Конференція згідно з поданнями від факультетів (підрозділів) обрала 37 членів ученої ради.

Відповідно до Закону про вищу освіту та листа Міністерства освіти і науки України 16 жовтня 2008 р. відбулася конференція трудового

колективу. Це зібрання мало надзвичайно важливе значення. Університет відроджував традиції демократизму. Адже останні вибори ректора відбувалися у 1918 р. і, як зазначив хтось із виступаючих, того дня можна було святкувати 90-річний ювілей останніх виборів керівника вишу.

На порядку денному конференції стояло одне питання: заміщення вакантної посади ректора Київського університету. На цю посаду претендували чотири кандидати. За результатами таємного голосування переконливу перемогу здобув Леонід Васильович Губерський. За нього з 211 зареєстрованих делегатів та 206 тих, хто взяв участь у голосуванні, голоси віддали 178 осіб, що становило 86,4%. Своім рішенням конференція трудового колективу університету підтримала на посаду ректора кандидатуру талановитого педагога й науковця, досвідченого керівника Л. Губерського.

По-новому запрацював університет із приходом авторитетного очільника. З 6 травня 2008 р. до 27 жовтня 2008 р. він виконував обов'язки ректора, а з 28 жовтня 2008 р. – призначений ректором як обраний загальними зборами трудового колективу Київського університету. Біографія Леоніда Васильовича складається з чималого списку заслуг, звань, здобутків, відзнак, нагород: Герой України, доктор філософських наук, професор, академік Національної академії наук України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений працівник освіти України, Надзвичайний і Повноважний Посол. Нагороджений орденами Свободи та Князя Ярослава Мудрого V та IV ступеня, має державні нагороди Болгарії, Грузії, Італії, Португалії, Польщі. У 1995 р. Л. Губерського обрано членом-кореспондентом Академії педагогічних наук України, у 1997 р. – членом-кореспондентом Національної академії наук України, у 2003 р. – академіком Національної академії наук України, у 2010 р. – академіком Національної академії педагогічних наук України, лауреат Державної премії України в галузі освіти у номінації «наукові досягнення в галузі освіти» за цикл наукових праць «Філософія освіти: пошук пріоритетів» – 2013 р. тощо.

Керування університетом він поєднував із громадською, державницькою та суспільною діяльністю. Л. Губерський є членом Громадської гуманітарної ради при Президентові України, Громадської гуманітарної ради в галузі освіти при Київській міській державній адміністрації, Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Комітету з Державної премії

України в галузі освіти, Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, віце-президентом Товариства «Знання» України, членом Президії НАН України, членом колегії Міністерства освіти і науки України, Президентом Співки ректорів ВНЗ України, членом Президії Української Ради Миру тощо.

Принципи демократизму й плюралізму є стрижневими в роботі нового ректора. Очоливши університет № 1 в Україні, Леонід Васильович продовжує вести нашу alma mater шляхом максимуму відкритості й прозорості дій. Уже стали правилом щорічні звіти керівника про виконану роботу та плани на наступний рік. А звітувати є про що. Наприклад, 24 грудня 2010 р. в актовій залі Червоного корпусу відбулася конференція трудового колективу Київського університету. Головою конференції згідно зі Статутом університету був очільник його первинної профспілкової організації В. Цвих. У порядку денному основним питанням стояв Звіт ректора університету Л. Губерського про роботу за період із листопада 2009 р. до грудня 2010 р. і завдання на наступний рік. Треба зазначити, що повний Звіт попередньо у вигляді брошури був видрукуваний в університетській типографії і містив шість розділів, а саме: 1. Навчально-виховна робота, 2. Науково-дослідницька робота, 3. Кадри, 4. Міжнародні зв'язки університету, 5. Виховна робота та забезпечення умов проживання студентів, 6. Інформаційне, фінансове і матеріально-технічне забезпечення навчально-виховної та наукової діяльності. Із текстом Звіту були заздалегідь ознайомлені в колективах та підрозділах університету, що делегували на конференцію своїх представників. У ході конференції ректор доповнив текстовий Звіт детальними коментарями кожного розділу й накреслив перспективи розвитку університету з огляду на нові реалії суспільного життя і вимоги, що їх ставить на сучасному етапі перед ВНЗ Президент України і Уряд держави.

Успіхи, яких досяг університет за звітний період, суттєві. Ректор зазначив, що з метою якісного забезпечення інформаційного складника організації навчально-виховного процесу і наукових досліджень Інформаційно-обчислювальний центр (ІОЦ) на виконання рішень ректорату у звітному періоді здійснив заходи щодо комплексної програми інформатизації університету.

Введено в експлуатацію оптоволоконні канали зв'язку до Інституту філології, гуртожитків № 3, 4, 6, 8, 10.

Упроваджено в дію проект з побудови бездротової мережі університету. Розгорнуто точки доступу до бездротової мережі в Червоному корпусі, корпусах Інституту міжнародних відносин, Бібліотеки для природничих факультетів, радіофізичного, геологічного, механіко-математичного факультетів, Інституту післядипломної освіти. Установлена система моніторингу використання студентами та співробітниками університету ресурсів дозволить спрогнозувати подальший розвиток технології бездротового доступу. У 2011 р. у корпусах, де активно застосовується такий спосіб доступу до мережі, кількість точок доступу значно зросла. Подальший розвиток бездротової технології дасть змогу використовувати в навчальному процесі особисті мобільні пристрої студентів, що знизить навантаження на університет щодо закупівель комп'ютерної техніки.

Ректорат вирішив підвищити (у 10 разів) швидкість підключення корпоративної мережі нашого університету до точки обміну українським Інтернет-трафіком (UA-IX) – до 10 Гбіт за секунду. Технічні роботи вимагають зміни технології підключення та оптимізації структури нашої мережі.

Введено в експлуатацію службовий поштовий сервер університету <http://univ.net.ua/>. Організовано систему службових поштових адрес керівництва університету, деканів факультетів та директорів інститутів, керівників структурних підрозділів. Система активно використовується для оперативного інформування про події та забезпечує своєчасне отримання документів.

Забезпечено впровадження системи віддаленої реєстрації абітурієнтів <http://univ.kiev.ua>. У 2009 р. система пройшла випробовування. Під час приймальної кампанії 2010 р. вона активно використовувалась більшістю факультетів та інститутів університету.

У 2010 р. уперше запроваджено систему забезпечення вступної кампанії для магістрів та спеціалістів. Обидві програми активно використовуються.

Отримано в дарунок від датської компанії Nordic Computer A/S мейнфрейм z800–1 вартістю близько 3 млн дол. США. На його базі створено центр обробки даних, який включає керівний комп'ютер, дисковий масив та автоматизовану бібліотеку. Співробітниками ІОЦ разом із колегами з країн Європи та Росії проводяться роботи з інсталяції необхідного програмного забезпечення. У наступні роки

планується вдосконалити безперебійну роботу цієї системи. Таким чином, наш університет став першим вищим навчальним закладом України, що отримав можливість готувати фахівців у цій галузі обчислювальної техніки.

Університет, маючи потужні матеріальні, інтелектуальні й технічні ресурси, може справедливо ставити питання про їхню комерціалізацію. Окремі з них зосереджені на фізичному, радіофізичному і механіко-математичному факультетах, факультеті кібернетики, в Інституті високих технологій і Інформаційно-обчислювальному центрі. Ці підрозділи, насамперед ІОЦ, можуть надавати платні послуги для користувачів у найширшому сенсі цього слова. Це покращить зростання надходження коштів для розвитку матеріально-технічної бази, і таким чином, – для покращення якості інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу і науково-дослідницької роботи.

Л. Губерський звертає увагу на питання фінансової діяльності університету та виконання кошторису. З кожним роком університет нарощує власні фінансові потужності. Наприклад, на 2013 р. бюджет Київського університету становив 1084,1 млн грн. По відношенню до 2012 р. кошторисні призначення по загальному та спеціальному фондах зросли на 19%. Із Державного бюджету України (загальний фонд) надійшли кошти в сумі майже 684,33 млн грн, з них на: освітню діяльність – 573 698,2 тис. грн. Кошти загального фонду спрямовано відповідно до затвердженого кошторису на: виплату заробітної плати з нарахуваннями – 500,1 млн грн; оплату комунальних послуг – 5,0 млн грн; виплату стипендій – 138,5 млн грн; забезпечення дітей-сиріт – 3,4 млн грн; придбання товарів, робіт, послуг для виконання наукових досліджень – 0,6 млн грн; стажування та навчання студентів, аспірантів, співробітників за кордоном – 3,1 млн грн тощо.

Від надання платних послуг та з інших джерел (спеціальний фонд) надійшли кошти в сумі 306,7 млн грн, у тому числі: від навчання за контрактом студентів та слухачів Інституту післядипломної освіти – 219,6 млн грн; від навчання за контрактом аспірантів, докторантів, здобувачів – 2,2 млн грн; за проживання в гуртожитках студентів, аспірантів, докторантів, інших категорій – 30,4 млн грн; за оренду приміщень – 1,1 млн грн; від інших послуг (ВПЦ, послуги Інтернет, телефонні послуги, за брукс та інше) – 9,8 млн грн; від виконання науково-дослідних робіт – 9,4 млн грн; благодійні внески, гранти, дарун-

ки – 2,9 млн грн; від надання послуг іншими структурними підрозділами – 20,3 млн грн, Міжнародним центром ядерної безпеки – 3,0 млн грн.

Кошти спеціального фонду спрямовано на: виплату заробітної плати з нарахуваннями в сумі – 206,5 млн грн; оплату комунальних послуг – 40,4 млн грн; виплату стипендії – 0,1 млн грн; відрядження та практику студентів – 1,8 млн грн; відрахування профспілковій організації згідно з Колективним договором – 1,9 млн грн; придбання обладнання – 12,37 млн грн; поточний ремонт – 11,1 млн грн; капітальний ремонт – 3,0 млн грн; канцтовари, сантехнічні, госптовари, медикаменти, спецхарчування, транспортні послуги, оренда, податки, касове обслуговування – 25,7 млн грн. Основним джерелом надходжень до спеціального фонду в університеті є платні послуги з підготовки студентів, які становлять 71,6% від загальної суми надходжень.

Загальноуніверситетські витрати (85,0% надходжень від платного навчання) спрямовані на: обов'язкові виплати (заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги, стипендія, відрахування профкому, податки); Ботанічний сад (поточний ремонт лабораторного корпусу фізіології та складу отрутохімкатів, придбання скла, ґрунту, інше); забезпечення видавничо-поліграфічної діяльності; студентську поліклініку; наукову бібліотеку (підручники, періодика); студмістечко (поточний ремонт та утримання); головний навчальний корпус; охорону, вивезення сміття, ремонт трубопроводів, бойлерів тощо.

Постійно зростає розмір матеріального забезпечення парцівників університету та стипендій аспірантів і докторантів. Наприклад, протягом 2010 р. відбулися п'ять підвищень заробітної плати: із січня, квітня, липня, жовтня та грудня послідовно загалом на 10%, а впродовж 2012/13 навчального року відбулося підвищення зазначених виплат майже на 7%, порівняно з середнім окладом попереднього року.

Крім того, працівникам університету протягом 2010 р. було поступово встановлено коефіцієнт «2» до посадового окладу. Для застосування відповідного коефіцієнта додатково спрямовано кошти у сумі 740,0 тис. грн на місяць, або 8,9 млн грн на рік.

З метою оздоровлення, стимулювання та заохочення студентів та співробітників у 2010 р. університетом спрямовано на забезпечення соціальних заходів кошти в загальній сумі 32,3 млн грн, із них: виплачено премій

та матеріальної допомоги студентам та співробітникам понад 32 млн грн.

Окремим пунктом Колективного договору передбачено відрахування коштів на рахунок первинної профспілкової організації співробітників університету на культурно-масову, фізкультурну, оздоровчу роботу та надання співробітникам матеріальної і фінансової допомоги в розмірі не менш ніж 0,5% фонду оплати праці університету та 2% від надходжень за надання платних послуг. Пунктом 11.11 додатку 4 Колективного договору передбачено фінансування культурно-масової роботи (концерти, виставки, вечори відпочинку, витрати на команди КВК), спортивно-фізкультурні заходи (спартакіади, чемпіонати, інші спортивні змагання, спорядження спортивних команд), оздоровлення і відпочинок шляхом виділення 1% позабюджетних коштів університету.

Протягом 2013 р. для забезпечення значених заходів університетом перераховано Первинній профспілковій організації Київського університету кошти в загальній сумі 1,9 млн грн.

Одним із пріоритетів діяльності ректорату, підрозділів і структур університету є збереження, повернення, і підтримання в належному стані університетського майна та інфраструктури. Ректорат, на чолі з Л. Губерським, докладає максимум зусиль для покращення умов праці, навчання та відпочинку студентів і співробітників. Нині у складі університету з метою реалізації соціальної складової (забезпечення харчування, відпочинку, оздоровлення та лікування осіб, які навчаються та працюють в університеті) функціонують два центри харчування, до яких входять 10 їдалень та 18 буфетів із загальною кількістю 2 520 посадочних місць; студентська поліклініка, яка щороку обслуговує понад 15 000 осіб; санаторій-профілакторій, у якому за рахунок коштів Фонду соціального страхування та університету за одну зміну оздоровлюється 150 студентів; спортивний комплекс, центр рекреації та туризму у с. Берегове, спортивно-оздоровчий табір «Мрія».

Для утримання в належному стані всіх об'єктів, ректоратом постійно виділяються кошти на поетапні ремонти навчальних корпусів та гуртожитків. Наприклад, на капітальний ремонт лише гуртожитку № 1 у 2013–2014 рр. виділено 2 055 198,18 грн. Долучаються до робіт з покращення умов проживання і студентські будівельні загони. Великою популярністю користується університетський трудовий загін, який працює під гаслом «Свій дім – своїми руками». Зарахування до нього проходить за ретельним

відбором. Так студенти намагаються допомогти рідній alma mater відремонтувати гуртожитки та покращити побут студентів.

Власну лепту вніс університет у проведення чемпіонату Європи з футболу Євро–2012. Уже з перших днів своєї роботи студенти учасники трудових бригад допомагали гуртожиткам університету готуватись до зустрічі гостей Євро–2012, здійснивши поточний ремонт в деяких кімнатах 5-го та 7-го гуртожитків. Взагалі під час літніх канікул 10 студентських бригад взяли участь у ремонтних роботах в 10 гуртожитках, а саме № 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 16, 17, а також почали ремонт студентського клубу «Планета». Загалом відремонтовано: 209 житлових кімнат під поселення 1 курсу, 67 кухонь, 5 сходових клітин, 99 коридорів та міжсекційних переходів, 10 туалетів, 10 умивальних кімнат, 7 службових приміщень, 5 читальних зал. Варто відзначити в цьому процесі й добру роботу відділу закупівель та складів університету, завдяки яким була вчасно організована закупівля матеріалів та їх видача студентським бригадам.

Важливо не лише володіти фінансами, а й уміти їх правильно розподіляти. Керівництво ретельно планує надходження і витрати вишу. Спланований бюджет університету на 2011 р. передбачав обсяг коштів у загальній сумі 789,05 млн грн. Із них для забезпечення навчального процесу виділено 723,2 млн грн, у тому числі: загальний фонд – 457,5 млн грн; спеціальний фонд – 265,7 млн грн, який покриває обов'язкові витрати на заробітну плату, стипендії, комунальні послуги та обов'язкові платежі на загальну суму 644,3 млн грн.

Залишок коштів у сумі 78,3 млн грн скеровано на утримання і розвиток університету. Діяльність ректорату, підрозділів і структур університету завжди орієнтована на збереження, повернення і підтримання в належному стані університетського майна та інфраструктури. На першочергові заходи університет потребує чималих коштів. У минулому році проведені ремонтні роботи на суму 17 727 490,68 грн. Одним із найважливіших завдань є завершення будівництва стадіону на 2020 місць. Вартість робіт у 2013 р. склала 16 575 009,36 грн.

У 2012 р. спланований бюджет університету сягнув 911,794 млн грн (з яких загальний фонд державного бюджету становив 563,372 млн, а спеціальний фонд – 388,395 млн грн.). Однак у 2013 р. й він зріс на 19%, склавши 1084,1 млн грн. Надходження з Державного бюджету України (загальний фонд) становили

684,2 млн грн, які, відповідно, спрямовано на: виплату заробітної плати з нарахуваннями – 500,1 млн грн; оплату комунальних послуг – 5,0 млн грн; виплату стипендій – 138,5 млн грн; забезпечення дітей-сиріт – 3,4 млн грн; придбання товарів і послуг для виконання науково-дослідних робіт – 0,6 млн грн; стажування та навчання студентів, аспірантів і співробітників за кордоном – 3,1 млн грн; реконструкцію берегоукріплювальних споруд у с. Берегове – 30,0 млн грн; придбання продуктів харчування – 3,2 млн грн; капітальний ремонт фізико-математичного ліцею – 0,4 млн грн.

Надходження у спеціальний фонд 2013 р. сягнули 306,7 млн грн. Левову частку з них (71,6%) становила оплата навчання за контрактом студентів і слухачів Інституту післядипломної освіти. Кошти спеціального фонду в 2013 р. спрямовувалися на: виплату заробітної плати з нарахуваннями – 206,5 млн грн; оплату комунальних послуг – 40,4 млн грн; виплату стипендій – 0,1 млн грн; відрядження та практику студентів – 1,8 млн грн; відрахування Профорганізації (згідно з Колективним договором) – 1,9 млн грн; придбання обладнання – 12,37 млн грн; поточний ремонт – 11,1 млн грн; капітальний ремонт і реконструкцію – 3,0 млн грн; придбання продуктів харчування – 10,0 млн грн; будівництво – 3,9 млн грн; придбання канцтоварів, сантехніки, господарських товарів тощо – 25,7 млн грн.

Л. Губерський, на протипагу попередньому керівництву, запровадив прозоре й публічне формування кошторису доходів і видатків на основі запитів факультетів, інститутів, інших структурних підрозділів. Велику роботу проводять Постійна фінансово-бюджетна комісія вченої ради університету під керівництвом професора В. Базилевича й Постійна комісія з питань економічного і соціального розвитку вченої ради університету, яку очолює доцент В. Пересекін. Така практика відповідального ставлення до коштів поширюється і на факультети й інститути, щоб кожен колектив знав про ті фінансові ресурси, якими він може розпоряджатися.

Продовжувала свою роботу створена в 2008 р. комісія ректорату з вивчення питань комерційної забудови університетських земель і відчуження університетського майна.

Важливу роль у поверненні університетського майна відіграє Постійна правнича комісія вченої ради університету, яку очолює професор Н. Кузнецова. Правові висновки цієї комісії надають вагому допомогу представникам

університету у відстоюванні інтересів університетської громади.

Отже, здійснено багато, треба продовжувати цю справу, водночас ще раз зробивши серйозний висновок: ніхто не має одноосібного права самовільно розпоряджатися і відчужувати університетське майно. Це є спільним надбанням університетської громади і має перебувати під постійним контролем усього колективу університету.

Незважаючи на складну ситуацію, зумовлену насамперед фінансово-економічною кризою, значним зношенням фондів, яке спричинило кілька серйозних аварій, адміністративно-господарські підрозділи університету виконали великий обсяг важливих робіт. Основні зусилля були спрямовані на проведення поточних ремонтів у корпусах: Інституту філології, Головному навчальному корпусі, Ботанічного саду ім. академіка О. Фоміна, Інституту міжнародних відносин, Наукової бібліотеки, ректорату, санаторію-профілакторію, хімічного, фізичного, механіко-математичного, біологічного факультетів та факультету кібернетики, а також у гуртожитках студмістечка. Для виконання вищезазначених робіт та послуг укладено 69 договорів на загальну суму 18 217 531,67 грн.

Чимало зусиль і коштів витрачає університет для підтримання у належному технічному стані головного навчального корпусу – своєрідної візитівки не лише університету, а й м. Києва. А ремонту й заміни потребували і дах, і система гарячого водопостачання, і системи опалення, ремонт аудиторій тощо. У 2010 р. було освоєно коштів на суму 4 195 308,00 грн. Не залишені осторонь інші корпуси факультетів, як, наприклад, бібліотека з книгосховищем економічного факультету, склад погребу хімічного факультету та інші. На ці потреби використано суму 820 473,40 грн. Проводився поточний ремонт аудиторного фонду та благоустрій території Інституту післядипломної освіти, ремонт кімнат у підвальному приміщенні корпусу Інституту філології. Ці витрати становили 849 147,60 грн.

Важливими для ректорату є гідні умови життя і побуту студентів.

Тому питанням ремонту гуртожитків приділяється велика увага. У 1992 р. закінчилося будівництво гуртожитку для аспірантів та докторантів. Отримав університет і власний готель. У цьому ж році університетська малеча одержала новий чудовий дитсадок «Промінець».

Практично завершилося будівництво бази відпочинку в Криму. Це були важливі надбання університету.

Постійно будівництво в університеті об'єктів соціально-побутового призначення – одне з пріоритетних. Л. Губерський неодноразово наголошував про нагальну необхідність придбання житлового будинку, адже 328 викладачів потребують покращення житлових умов. За 2012 р. співробітники університету отримали 52 квартири. Ще 170 молодих викладачів, яких університет залишив собі як найбільш здібних, живуть у студентських гуртожитках, хоча багато хто з них уже обзавівся сім'єю. Понад 2000 студентів потребують місць проживання в гуртожитках.

У 2010 р. уперше за останні роки на ремонт гуртожитків було виділено й освоєно значні кошти – 7 146 696,27 грн. Удалося відремонтувати у студентських гуртожитках дахи, фасади та ганки, кімнати, поновити сантехнічне й електротехнічне обладнання гуртожитків, замінити вікна та двері на пластикові, студентські їдальні тощо.

Приділяє увагу ректорат і ремонту трубопроводів та теплових мереж. На ці роботи було виділено й освоєно 1 364 692,35 грн, на ремонт закладів харчування витрачена сума 1 112 988,89 грн.

Господарське око ректора підмічає всі об'єкти, які потребують ремонту заміни тощо. На ці цілі було направлено 4 563 285,5 грн.

Загалом витрати університету на поточний та капітальний ремонт за 2010–2012 рр. склали 80 427,30 тис. грн.

Загальна сума укладених договорів щодо проведення ремонту та обслуговування університету становить 22 719 146,63 грн.

Важливим положенням Статуту Київського університету є те, що освітньо-наукова та виховна робота ведеться державною мовою. Адже, як зауважив І. Огієнко: «Мова – душа кожної національності, її святощі, її найцінніший скарб».

Ще до ухвалення Закону про мови в Українській РСР (28 жовтня 1989 р.) у Київському університеті виникло одне з перших Товариств української мови в Україні при вищому навчальному закладі. Установчі збори Товариства української мови ім. Т. Шевченка на факультеті романо-германської філології відбулися 9 лютого 1989 р. в актовій залі гуманітарного корпусу (нині це приміщення Інституту філології). Це був перший осередок Товариства в університеті.

1991 р. у всеукраїнському Товаристві налічувалося 140 тис. членів. Університетське ТУМ мало тоді за реєстром 500 членів і принаймні ще стільки ж активних кандидатів.

1989 р. на факультеті романо-германської філології українською мовою заняття вели тільки члени Товариства. З ініціативи ТУМ університету вчена рада своєю ухвалою від 24 червня прийняла програму переходу факультету на викладання українською мовою.

29 травня 1991 р. рада ТУМ вишу звернулася до вченої ради університету з пропозиціями щодо вжиття заходів для виконання Закону про мови. У зверненні констатовалося, що, керуючись ухвалою Другої конференції Товариства, яка відбулася 24 квітня 1991 р., Законом про мови в УРСР та Державною програмою розвитку української мови та інших національних мов в УРСР, рада Товариства звернулася до ради університету з проханням на одному з найближчих своїх засідань розглянути пропозиції щодо впровадження державної мови в Київському університеті.

7 жовтня 1991 р. до порядку денного засідання вченої ради університету було внесено питання про зміст і напрями роботи у сфері україномовності освіти в Київському університеті.

Товариство української мови Київського університету – учасник ювілейної конференції 1998 р., присвяченої 10-річчю Товариства та Круглого столу 2009 р. – до 20-річчя Товариства.

У Київському університеті в усі часи значна увага приділялася такому важливому питанню для суверенної держави, як виконання Закону про мови та державної програми розвитку української та інших національних мов. Згідно з прийнятою Радою міністрів УРСР Державною програмою кінцевий термін переходу викладання у вишах України українською мовою – 1994 рік. 4 листопада 1991 р. учена рада прийняла ухвалу про виконання Закону про мови в УРСР у Київському університеті, у якій зазначалося, що за останній період спостерігаються певні зрушення щодо практичного впровадження у життя «Закону про мови в Українській РСР», реалізації, прийнятої Радою Міністрів республіки Державної програми з розвитку української мови та інших національних мов і рішення колегії Мінвузу України «Про стан впровадження «Закону про мови в Українській РСР» від 20 грудня 1990 р. З метою методичного та організаційного забезпечення

цієї роботи було створено кафедри української філології, історії філософії України, української історії та етнополітики, української, російської мов та методики їх викладання.

90-ті рр. ХХ ст. були часом активних перетворень різних сфер суспільно-політичного, соціально-економічного та культурного життя України. На ці роки припадає чи не найважчий період перебудови всієї вищої школи, у тому числі й реорганізації навчально-виховного процесу в університеті. По суті, це були складні часи, роки боротьби за виживання вишу. Університет вистояв, зберіг свій професорсько-викладацький потенціал, а кількість наукових підрозділів і шкіл навіть зросла.

9 квітня 1993 р. стало днем народження нової громадської організації, яка іменується Спілкою ректорів вищих навчальних закладів України. Створена вона за ініціативою групи ректорів низки регіонів України (до цього часу діяли регіональні ради ректорів).

Організаційна зустріч проходила в Київському університеті, де брали участь 102 ректори. Спілка створювалася з метою надання вишам максимальної автономії, убезпечення вишів від зазіхань будь-кого на їхні землі й майно, звільнення навчальних закладів від податків, адже кошти, які заробляють виші, використовуються для покращення матеріальної бази, навчального процесу, організації міжнародних наукових конференцій чи відряджень науковців за кордон.

На цій зустрічі було ухвалено Статут Спілки, обрано її правління, президента, двох віцепрезидентів, ревізійну комісію. Президентом Спілки ректорів вишів України став ректор Київського університету В. Скопенко.

Як зазначено у Статуті, ця інституція створена і діє з метою взаємодії і покращення вищої освіти шляхом впливу на владні структури та урядові органи, а також у цілях сприяння розвитку й координації зв'язків ректорів вищих навчальних закладів України в економічній, юридичній, гуманітарній, науковій та інших сферах діяльності.

Основними завданнями діяльності Спілка вважає ствердження та захист пріоритетів освіти, науки й культури як вирішальних для прогресу держави та всього суспільства; визначає загальні підходи в питаннях політики вищої освіти, спрямованих на подальше вдосконалення навчально-педагогічного процесу, розвиток науки й поліпшення матеріально-технічної бази вищої школи; реалізацію і захист соціально-економічних,

професійних прав і свобод членів Спілки; підготовку рекомендацій з питань вищої освіти та їхнє активне відстоювання перед структурами влади; забезпечення інформацією членів Спілки про досягнення в галузі вищої освіти; надання консультативних і інформаційних послуг українським та іноземним підприємствам і організаціям з питань діяльності української вищої школи.

На перше засідання були запрошені й виступили Президент Л. Кравчук, віцепрем'єр-міністр М. Жулинський, міністр освіти П. Таланчук та інші.

Нині до Спілки входять 158 вищих навчальних закладів України.

3 травня 2009 р. президентом Спілки обрано ректора Київського університету академіка Л. Губерського. Від імені Спілки Л. Губерський неодноразово запрошувався на засідання Кабінету Міністрів, брав участь у роботі «круглих столів» профільного Міністерства, виходив з напрацюваннями й пропозиціями, які розроблялися Спілкою ректорів вищих навчальних закладів України.

Спілка намагається тримати руку на пульсі наукового життя світу і бути активним його координатором в Україні. Вона є активним організатором та учасником різноманітних засідань, конференцій, семінарів, зустрічей тощо.

На засіданнях Спілки ректорів вищих навчальних закладів України розглядалися Проект нової редакції Закону України «Про вищу освіту» (28 грудня 2010 р.), Проект концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року та про правову автономію вищих навчальних закладів України: історія становлення та перспективи розвитку (20 грудня 2011 р.); проводяться міжнародно-практичні конференції: «Університетські музеї: європейський досвід та українська практика» (6–7 жовтня 2011 р.), «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу» (25–26 жовтня 2012 р.). 2 жовтня 2013 р. під егідою Спілки ректорів вищих навчальних закладів України в Київському університеті відбувся семінар «Світовий університетський рейтинг QS 2013 року». Серед запрошених представники Міністерства освіти і науки України, голови регіональних рад ректорів, ректори, проректори, представники 38 провідних університетів України та гості з Лондона – регіональний директор компанії QS у Східній Європі та Центральній Азії З. Зайцева та її колега Т. Максимова.

Рейтинг заснований на чотирьох основних принципах: дослідження, навчання,

працевлаштування, а також інтернаціоналізації. Його укладачі використовують кілька основних критеріїв: репутація в академічному середовищі, цитованість наукових публікацій представників університету, співвідношення кількості викладачів до випускників, а також чисельність іноземних викладачів і студентів.

Щорічно QS обирає 800 найкращих університетів з близько 17 тис. університетів у всьому світі. Варто нагадати, що Київський університет у 2013 р. піднявся з групи «501–550» до групи «441–450», потрапивши таким чином до топ-500 ВНЗ світу. У новому «Рейтингу університетів країн СНД, Грузії, Латвії, Литви та Естонії», укладеному Міжнародною інформаційною групою «Интерфакс», університет посів четверте місце.

6 листопада 2013 р. відбувся Всеукраїнський семінар ATHENA «Сприяння життєздатним та автономним вищим навчальним закладам». Семінар проводився в межах європейського проекту ATHENA, що реалізується за підтримки програми ЄС Темпус з метою сприяння університетській автономії в Україні, Вірменії та Молдові.

Для сприяння належному функціонуванню університету в 2003 р. було створено Наглядову раду, склад якої затверджується Кабінетом Міністрів України. Положення про Наглядову раду затверджує Голова Наглядової ради за погодженням із Міністерством освіти і науки України.

З нагоди святкування знаменних подій – 170-ї та 180-ї річниць із дня заснування університету і якнайліпшої їх організації на Наглядову раду покладалося завдання скласти план заходів по відзначенню цих дат.

1 березня 2004 р. у залі засідань ученої ради університету відбулося перше засідання Наглядової ради, на якій обговорювали проблеми з вирішення питань щодо підготовки конкретних заходів до святкування ювілею університету. На початку засідання виступив ректор університету, котрий у своїй промові коротко описав перспективи розвитку університету, окреслив проблеми, які слід розв'язати для гідного відзначення ювілею, а саме: недостатність фінансування державою, вдосконалення матеріально-технічної бази, проблеми з фінансуванням будівництва корпусу біологічного факультету, паркану Ботанічного саду імені академіка О. Фоміна та ремонту тротуарної плитки перед головним навчальним корпусом.

Продовжив виступи Голова Верховної Ради України В. Литвин, який розповів про

загальну ситуацію в країні, про кроки, які треба зробити для покращення добробуту країни, про роль вищої освіти в розбудові суспільства, значущість у цьому процесі нашого університету.

Наглядова рада ухвалила звернення до Кабінету Міністрів щодо врахування видатків на святкування ювілею університету, закладених у кошторис, та визначила граничні обсяги фінансування з урахуванням видатків на завершення будівництва навчального корпусу загальноуніверситетських кафедр (пр. Глушкова, 2) за рахунок державних централізованих капітальних вкладень на 2004 рік. Голова Верховної Ради України пообіцяв, що найближчим часом будуть вноситися зміни до Державного бюджету з урахуванням необхідного для нашої alma mater. Інші ж члени Наглядової ради зазначили, що всі необхідні заходи для гідного відзначення ювілею Київського університету буде здійснено.

Указом Президента України від 5 травня 2008 р. № 413/2008 затверджено новий склад Наглядової ради, куди ввійшли представники держави, провідні науковці, політичні та громадські діячі, представники бізнесу.

Керівництво університету значну увагу приділяє розвитку науки та новітніх наукових технологій. Свідченням цього стало створення корпорації «Науковий парк «Київський університет імені Тараса Шевченка». 23 листопада 2010 р. представники інститутів Національної академії наук України, Київського університету, Національного університету харчових технологій підписали установчі документи та обговорили мету й засадничі принципи діяльності сформованого наукового парку.

До корпорації ввійшли такі структурні підрозділи НАН України: Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії, Інститут біохімії ім. О. Палладіна, Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М. Семенкова, Інститут електрозварювання ім. Є. Патона, Інститут історії України, Інститут металофізики ім. Г. Курдюмова, Інститут мікробіології та вірусології ім. Д. Заболотного, Інститут органічної хімії, Інститут прикладної фізики, Інститут проблем матеріалознавства ім. І. Францевича, Інститут проблем реєстрації інформації та Інститут теоретичної фізики ім. М. Боголюбова. Київський університет представляли на засіданні ректор, академік Л. Губерський та директори інститутів, декани факультетів. Від Національного університету харчових технологій участь узяв виконуючий обов'язки ректора професор С. Іванов. Л. Гу-

берський наголосив на виправданості й доцільності згуртування наукової роботи університету та Національної академії наук України. «Потужний потенціал НАН України ми повинні використовувати сповна, готові поєднати його з науковими зусиллями наших учених, щоб Україна зробила економічний стрибок, якого сьогодні так потребує», – зазначив академік Л. Губерський. «Підписаний документ про нашу співпрацю – запорука подальшого успіху», – переконаний ректор Київського університету.

Головна мета корпорації відповідно до Закону України «Про наукові парки» – комерціалізувати результати наукових досліджень; виконувати національні проекти економічного розвитку України; ініціювати організацію виробництва наукомісткої конкурентоспроможної високотехнологічної продукції для українського та міжнародного ринків на основі поєднання можливостей освіти, науки, виробництва та бізнесу; раціонально та більш ефективно використовувати науковий потенціал НАН України та університету в умовах ринкових відносин.

Роботу над створенням наукового парку науковці Київського університету розпочали з вересня 2009 р. Уже 25 листопада Президія НАН України на своєму засіданні ухвалила постанову «Про створення наукового парку» на базі Київського університету за участю установ та організацій НАН України з метою мобілізації висококваліфікованого потенціалу освіти і науки для створення нових видів інноваційної продукції та спрощення впровадження її у виробництво відповідно до Закону України «Про наукові парки». Підписання установчих документів стало основою подальшої ефективної та плідної роботи. До наукового парку «Київський університет імені Тараса Шевченка» можуть приєднуватися й інші інституції та організації. Це допоможе корпорації виходити на міжнародний рівень.

Учасники засідання висловили переконання, що створення спільно з НАН України «Наукового парку» сприятиме найбільш ефективній діяльності університету як міжнародного науково-навчального центру, створенню нових робочих місць, працевлаштуванню випускників вищих навчальних закладів, розвитку інноваційних інфраструктур.

Під час установчого засідання Л. Губерський був обраний Президентом заснованої корпорації.

Діяльність Наукового парку «Київський університет імені Тараса Шевченка» зі

створення інноваційних видів продукції та впровадження їх у виробництво ґрунтується на засадах перспективності та практичного спрямування науки. Така корпорація надає можливість додаткового інвестування в царині фундаментальних і прикладних розробок та стимулює молодих науковців до активної дослідницької роботи. У перспективі – вихід на міжнародний рівень, розширення кількості організацій – учасників корпорації. Як показав час, результати від створення цієї інституції не забарилися. У 2013 р. науковим парком виконано 14 замовлень загальним обсягом 1 млн 200 тис. грн. На підписанні перебувають 5 договорів з «Самсунг Електронікс Україна Компані» на загальну суму 860000 грн.

Особлива увага до співробітництва з Національною академією наук України – характерна риса навчально-виховного процесу в Київському університеті. Ректор висловив подяку членам НАН України, які ведуть постійну плідну співпрацю з університетом: читають лекції студентам, приймають на роботу випускників, керують науковою діяльністю аспірантів, докторантів.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка за підбором науково-педагогічних працівників завжди є лідером вітчизняної освіти. Станом на 01.11.2013 р. навчальний процес забезпечують 2787 викладачів, з них 80% мають науковий ступінь доктора чи кандидата наук, які займаються активною науково-дослідною діяльністю. Вагомі здобутки маємо переважно в царині наук природничого та економічного циклів. Розробки в гуманітарному напрямі поки що не так активно представлені. За словами Л. Губерського, у сфері фундаментально-прикладних досліджень немає так званого вікового цензу. Когорту науковців активно поповнює молодь. Головною в науковій діяльності є віддача, актуальність, ефективність та перспективність науково-дослідних розробок.

2014 – рік 200-річчя від Дня народження генія українського народу Тараса Шевченка, ім'я якого стало символом нашого університету та 180-річчя легендарної alma mater.

Київський університет, який пройшов буремний шлях розвитку, був не лише свідком, а й активним учасником усіх непересічних подій вітчизняної історії, як одна велика дружна сім'я, яка склалася на основі кращих здобутків української нації, належної морально-психологічної атмосфери, впевнено крокує до відзначення ще одного поважного ювілею, до підкорення нових наукових висот, вірить у власні сили, у розум рідного народу.

За 180 років свого існування він не лише довів свою високу ефективність у справі підготовки висококваліфікованих кадрів, але й став невіддільною складовою частиною вітчизняної історії. Нині Київський університет

по праву посідає найважливіше місце в дослідницькій і освітній системі української держави, переконливо стверджуючи свою роль провідного національного вищого закладу України.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка Губерського Леоніда Васильовича. Доповідь на конференції трудового колективу Київського національного університету імені Тараса Шевченка 25 грудня 2013 р. – К., 2013. – 234 с.
2. Леонід Губерський: В майбутнє дивимося з оптимізмом // Київський університет. – 2014. – № 12–13. Вересень. – С. 1–2.
3. Професори Київського університету: біограф. довід. / Упоряд. С.Ю. Алтухова, К.В. Бойко, І.В. Ващенко та ін. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – 591 с.
4. Статут Київського національного університету імені Тараса Шевченка (нова редакція). Прийнятий конференцією трудового колективу Київського національного університету імені Тараса Шевченка 7 квітня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/gu/geninf/statut>
5. Програма розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2012–2020 роки. – К., 2012. – 22 с.

© Галина Коцур
(Київ)

КИЕВСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО В УСЛОВИЯХ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НЕЗАВИСИМОСТИ УКРАИНЫ (1991–2014 ГГ.): ВОЗРОЖДЕНИЕ АВТОНОМИИ И ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ СТАТУСА ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Київському національному університету імені Тараса Шевченка исполнилось 180 лет. Он стал флагманом отечественного образования и науки, достиг весомых результатов в мировом рейтинге университетов. В статье раскрываются достижения вуза на пути возрождения автономии и получения статуса исследовательского высшего учебного заведения. Анализируются достижения университета за 23 лет государственного строительства в Украине. Отмечается значимость деятельности в этом контексте авторитетного руководителя, Героя Украины Л. Губерского.

Ключевые слова: Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Л. Губерский, Союз ректоров высших учебных заведений Украины, «Научный парк».

© Halyna Kotsur
(Kyiv)

TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV IN CONDITIONS OF STATE INDEPENDENCE OF UKRAINE (1991–2014): AUTONOMY'S REBIRTH AND PROVISION THE STATUS OF RESEARCH HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

Taras Shevchenko National University of Kyiv celebrated 180 years. He became a leader of national education and science, achieved significant results in the global rating of universities. The article deals with achievements of university on the path of recovery the autonomy and obtaining the status of research higher educational establishment. There are analyzed the achievements of the university for 23 years of nation-building in Ukraine. It is emphasized on the importance of activity of an authoritative leader, Hero of Ukraine L. Hubersky.

From every nation, from every state requires a new geopolitical, economic and cultural situation the mobilization of intellectual resources of the national culture, especially education and science, as the guarantor of flowering of future generations. Kyiv University, as the chief Educational and Scientific Centre of Ukraine of training the scientific and pedagogical personnel of higher qualification, finds its vocation in those things.

Kyiv University, which passed turbulent path of its development was not only a witness but also an active participant in all the outstanding events of national history as one big happy family that has developed on the basis of the best achievements of the Ukrainian nation, proper moral and psychological atmosphere, moves confidently to celebration of another respectful anniversary, to conquering the new scientific heights, believes in itself, in the mind of native people.

For 180 years of its existence it has not only proved its high efficiency in the preparation of highly qualified personnel, but also became an integral part of national history. Today takes Kyiv University rightly the most important place in the research and educational system of the Ukrainian state, convincingly is claiming its role as leading national higher institutions of Ukraine.

Keywords: Taras Shevchenko National University of Kyiv, L. Hubersky, Union of rectors of higher educational establishments of Ukraine, «Naukovy Park».

До редакції надійшла 15.09.2014.

УДК 378.4(477–25)КНУ

© *Vima Kouur*
(Київ)

ALMA MATER: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Розкриваються перспективні напрямки розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на період до 2020 р. Аналізуються загальні положення Програми розвитку університету, її мета й завдання, аналізуються сучасні проблеми в університетській освіті та науці, шляхи та способи їх розв'язання. Акцентується увага на основних завданнях вишу в освітній, науковій сферах, щодо міжнародного співробітництва. Робиться наголос на визначенні й формуванні суспільних цінностей та духовних орієнтирів, розвитку демократії в управлінні університетом, створенні та реконструкції основних фондів, підвищенні ефективності використання фінансових і матеріально-технічних ресурсів, реалізації заходів для підтвердження статусу дослідницького університету тощо.

Ключові слова: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Програма розвитку на 2012–2020 рр., навчальний процес, університетська наука, міжнародне співробітництво.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка сьогодні – це класичний університет дослідницького типу, головним завданням якого є навчально-виховна, науково-дослідницька та інноваційна діяльність. Основу сучасної концепції розвитку університету становить підготовка висококваліфікованих фахівців, конкурентоздатних на ринку праці, впровадження наявних і розробка нових інформаційно-комунікаційних технологій для навчальної та наукової роботи, постійна модернізація науково-дослідницької діяльності та подальша інтеграція в європейський освітній, науковий та інформаційний простір.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка є флагманом вітчизняної освіти, маючи багате історичне минуле, активний розвиток і широку дослідницьку та навчальну діяльність сьогодні, впевнену ходу в завтрашній день [2, с. 1].

Найважливіші завдання університету відображені в Програмі розвитку Київського університету на 2012–2020 роки (далі – Програма). Основа для розробки Програми є законодавство України, міжнародні нормативні акти, Програма економічних реформ України на 2010–2014 рр., Статут університету, аналітичні дослідження провідних українських і закордонних фахівців, напрацювання університетських учених.

Серед ключових моментів Програми є розроблення заходів для перетворення університету в дослідницький заклад і головний навчально-науковий центр України з підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації. Університет нового типу покликаний виконувати завдання, визначені у Програмі економічних реформ України на 2010–2014 рр., щодо підвищення конкурентоспроможності української освіти та її інтеграції в єдиний європейський освітній простір. Основне завдання колективу університету – рівноправне входження до світового та європейського освітнього простору, документально підтверджене фактичною афірмацією – закріпленням Університету в міжнародно визнаних рейтингах вищих навчальних закладів. Світовий рівень якості освіти й наукових досліджень є загальнонаціональним пріоритетом, а його забезпечення – першочергове завдання університету.

Активний розвиток і реформування університету передбачає: досягнення і підтримання світового рівня якості освіти і наукових досліджень; визначення і формування суспільних цінностей та духовних орієнтирів в освітньому й науковому процесах; розвиток демократії в управлінні університетом; підвищення соціального статусу педагогів і науковців, соціальний захист співробітників,